

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Kristeligt Folkepartis Plan for genrejsning af dansk økonomi : Udarbejdet af Landsformand Flemming Kofod-Svendsen

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1983

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

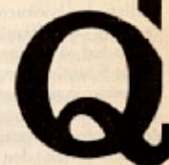
kr19837

Kristeligt Folkepartis

Plan for genrejsning af dansk økonomi

Udarbejdet af Landsformand Flemming Kofod-Svendsen.

Indledning

I mange år har man talt om forbrug, øget forbrug. Den politik og det økonomiske system, der gav det bedste resultat i form af en produktionsforøgelse med efterfølgende forbrugsudvidelse, blev anset for at være den bedste. Med andre ord har effektivitet og forbrug groft sagt været det eneste kriterium på et godt økonomisk system og på en god politik. Både kapitalistiske og socialistiske lande har hyldet effektiviteten som målsætning.

Indtil for en menneskealder siden havde man som hovedformål for den økonomiske virksomhed at holde nøden fra døren — fordi man ikke i samfundet som helhed havde mulighed for at dække de primære økonomiske og materielle behov hos alle mennesker. Dette er stadigvæk tilfældet i de mange lande, hvor man har overbefolkning, sult, analfabetisme, sygdom etc. Men i de moderne industrisamfund står man over for en helt ny og ukendt situation. Modsat u-landene er det i disse lande overfloden, der præger samfundet.

Den økonomiske politik, vi udformer, skal som yderste målsætning tjene hele menneskeslægten — både i dag og i tiden, som kommer. Der globale perspektiv må inddrages. Vi må ikke udforme en økonomisk politik uden at inddrage det faktum, at forskellen mellem de rige lande (højindkomstlandene) og de fattige udviklingslande (lavindkomstlandene) er vokset siden 2. verdenskrig. Derfor må vi arbejde for en forvalterøkonomi, der sigter mod:

1. ligevægt i naturen og et ansvarligt ressourceforbrug
2. en mere retfærdig fordeling af goderne globalt set
3. menneskelig trivsel med et passende niveau af materiel velfærd.

Når produktionslinien i det følgende foretrækkes, er det ikke for at satse på øget privatforbrug herhjemme, men den vækst, vi ønsker, skal alene bruges til at skabe balance i den hjemlige økonomi. Derved kan vi øge vort bidrag til den 3. verden. Målsætningen bør være, at øget produktivitet og indsats herhjemme skal bidrage til at mindske sulten i verden.

Den aktuelle situation.

Danmark står ved indgangen til 1983 overfor 4 alvorlige økonomiske problemer.

1. En stor og stadig voksende gæld til udlandet. I 1982 øgedes gælden således med ca. 30 mia. kr., så den ved udgangen af 1982 var ca. 155 mia. kr., svarende til ca. 30% af BNP (Brutto National Produktet). (Gælden omfatter både statslig gæld på ca. 85 mia.kr. og privat gæld på ca. 70 mia.kr.).
2. En voksende arbejdsløshed. Arbejdsløsheden lå frem til først i 1970'erne på under 50.000. Ved udgangen af 1982 var antallet af ledige steget til henimod 300.000.
3. Et stigende underskud på statsfinanserne. På statsfinanserne var der overskud i den første del af 1970'erne. For 1983 må der regnes med underskud på ca. 70 mia. kr., og der er tendens til en stigning i de følgende år, ikke mindst fordi det høje renteniveau indebærer en kraftig selvforstærkende tendens. Ved udgangen af 1982 var statens indenlandske gæld ca. 215 mia. kr., svarende til 45% af BNP. Dertil kommer statens udenlandske statsgæld på ca. 85 mia. kr. Statens samlede gæld var ca. 300 mia. kr., godt 60% af BNP.

4. De lave erhvervsinvesteringer. Erhvervenes investeringer har udvist en kraftig nedgang de seneste år. Målt i faste priser er industriens investeringer således faldet med ca. 20% fra 1979 til 1982, og landbrugets investeringer er blevet mere end halverede over det samme tidsrum. Faldet i erhvervsinvesteringerne har især været udpræget for bygningsinvesteringernes vedkommende, hvilket har ramt byggesektoren og byggevareindustriene hårdt, men der har også været betydelige fald i investeringerne i maskiner og udstyr med faldende afsætning fra investeringsgodeindustriene til følge.

Denne udvikling skal vendes. Derfor er det nødvendigt med en grundig analyse af årsagerne til denne situation. Derefter må opstilles en realistisk plan for tilbagebetaling af udenlandsgæld, indenlandsgæld og genskabelse af fuld beskæftigelse.

Analyse

Lige siden 1963 har Danmark år efter år haft et underskud på sin betalingsbalance. Dette underskud er opstået, fordi Danmark siden 1963 har brugt og investeret for mere, end vi selv har frembragt. Vof samlede efterspørgsel har konstant oversteget vor egen produktion. Vi har med andre ord levet over evne.

I begyndelsen af 1960'erne kunne vort underskud retfærdiggøres med den omstillingsproces, det danske samfund gennemgik fra et landbrugsland til en industrination. Denne omstilling krævede i en overgangsfase en stor import af produktionsudstyr til industrien. Det var således investeringer, som 'væltede' budgettet.

De danske valutaunderskud fra slutningen af 1960'erne kan imidlertid ikke retfærdiggøres. Disse underskud er et udtryk for et rent og skært overforbrug. Der har været manglende balance mellem den konkurrencefygtige produktion i landbrug, industri m.m. og den offentlige sektor. Den offentlige sektors kraftige vækst har så at sige 'sprængt' budgettet. Det gælder især følgende 3 ministerier: Socialministeriet, indenrigsministeriet og undervisningsministeriet. I 1970'erne steg antallet af offentligt ansatte med omkring 300.000 personer, stort set svarende til den samlede nettotilgang til arbejdsmarkedet. Samtidig faldt beskæftigelsen i den private sektor med omkring 200.000, stort set svarende til stigningen i arbejdsløsheden. I dag er flere i arbejde, end da krisen begyndte for knapt 10 år siden, men væksten i den offentlige servicesektor ikke fortsatte. Moderate offentlige besparelser må gennemføres. Primært skal væksten standses og nye udgiftkrævende initiativer i det offentlige som følge af f.eks. den teknologiske, demografiske og miljømæssige udvikling må nødvendigvis neutraliseres via besparelser på andre områder. Det skærper kravene til en reel prioritering af de offentlige udgifter og dermed til den ideologiske holdning til den førte økonomiske politik. I 1980'erne må det nødvendigvis blive den private sektor, der skal danne baggrund for fornyet økonomisk vækst. Der har nemlig udviklet sig en række alvorlige strukturproblemer i den danske økonomi. Det blev allerede erkendt af regeringen Anker Jørgensen i budgetredegørelsen fra maj 1982, hvis budskab var mere alarmerende, end den offentlige debat registrerede. Afsnittet slutter med, at »der allerede på nuværende tidspunkt er opbygget et strukturelt underskud på de offentlige finanser«.

Danmark er et af verdens rigeste lande målt i forbrugsmulighed pr. indbygger. På den baggrund er et kronisk overforbrug en uanstændighed. Vi beslaglægger med vort forbrug og vore investeringer mere, end vi selv producerer. En sådan økonomisk politik er umoralsk. Den betyder:

1. At det bliver stadig vanskeligere at skaffe arbejde til de arbejdsløse.
2. At fremtidens generationer af danskere påføres en enorm gældsbyrde i form af renter og afdrag.
3. At Danmark risikerer helt at miste sin selvstændighed i den økonomiske politik og komme under 'administration'.
4. At vi beslaglægger en del af udlandets produktionsoverskud. Dermed gør vi det vanskeligere for mellemindkomstlandene at låne på det internationale lånemarked, de lande der kan være

bekendt at køre med underskud, fordi de står midt i en industrialiseringsfase. På langt sigt bør målsætningen for et rigt land som Danmark være at blive nettoudlåner til en fattigere omverden. Til de fattigste lande (lavindkomstlandene) bør det ske på gævekår. Samtidig burde vi have råd til at gå foran med at betale u-landene en bedre pris for deres varer.

Følger af 1960'ernes økonomiske politik

Det er altid væsentligt at føre en økonomisk politik, der sigter mod fuld beskæftigelse. Det lykkedes i 60'erne, hvor arbejdsløshedsprocenten lå på 1-2% i gennemsnit. Derimod var de danske prisstigninger i samme periode ca. 2% højere end i udlandet. Også op gennem 70'erne var den årlige prisstigning i Danmark et par procent større end i den vestlige verden som helhed (OECD-området).

Den høje danske inflation ramte dem, der sparede op og gavnede dem, der stiftede gæld eller placerede deres penge i jord og fast ejendom. Også rentefradragsretten fremmede forbruget. I 60'erne skabtes altså en inflationsforventning, der var ødelæggende for den private opsparing. Dertil kom et stigende skatte-tryk, der medførte øgede lønkrav og dermed direkte og indirekte belastede virksomhederne, så de ikke blev tilstrækkeligt konsoliderede. Det betød igen manglende selvfinansiering og dermed øget låntagning.

I 60'erne havde vi et godt bytteforhold på grund af lave priser på energi, råvarer og halvfabrikata. Men fordi de danske løn- og kostninger steg mere end løn- og kostningerne i de øvrige industrilande, svækkedes vores konkurrenceevne. Vi fik vanskeligheder ved at sælge vore varer. Eksporten kunne ikke følge med importen, og underskud på betalingsbalancen blev følgen. Som følge af forværringen af Danmarks konkurrenceevne er tusindvis af arbejdspladser ikke blevet oprettet i vore konkurrenceerhverv (eksporthervervene og de erhverv, som konkurrerer med importvarer).

1970'ernes økonomiske politik.

Da oliekrisen kom i slutningen af 1973, stod Danmark dårligt rustet til at imødegå de mærkbare forværrede bytteforhold. På trods af store energiprisstigninger og deraf forringede bytteforhold fik vi store reallønsforbedringer i 1974-75 ved, at der gennemførtes klækkelige skattelettelser uden tilsvarende offentlige besparelser. Den dermed forringede konkurrenceevne betød voksende betalingsbalanceunderskud og stigende arbejdsløshed.

Op gennem 1970'erne blev der indgået flere forlig for at få vendt den skæve udvikling. I et af forligenes tekst — augustforliget i 1976 — hed det om målet: »Betalingsbalanceunderskuddet må bringes ud af verden i løbet af få år, gælden til udlandet efterhånden afvikles og fuld beskæftigelse genskabes«.

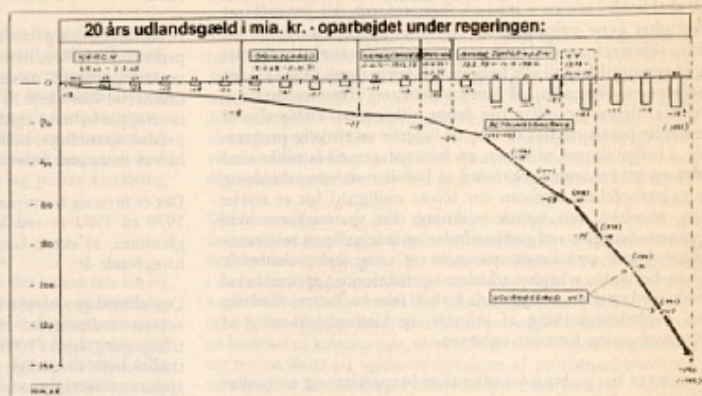
De indgåede forlig har også begrænset den forkerte udvikling. Men udviklingen er ikke blevet vendt. Augustforligets målsætning blev ikke opfyldt. Tværtimod brød augustforligets indkomspolitik rent faktisk sammen. Det skyldtes, at man ikke sløjfede automatikken i løndannelsen. Pengelønningerne er steget for meget. For store lønforhøjelser skaber både inflation og arbejdsløshed. At de skaber inflation er åbenbart, når lønningerne udgør 70-80% af nationalindkomsten i et moderne samfund, og når erhvervenes avancer på hjemmemarkedet som regel får lov at følge med. Derfor er reallønnen jo også noget helt andet end pengelønnen. For store lønforhøjelser giver arbejdsløshed, fordi vi taber terræn i forhold til udenlandsk produktion, når lønniveauet stiger mere end hos vore konkurrenter. Det går også ud over betalingsbalancen.

For store lønstigninger medfører ikke alene inflation, arbejdsløshed og betalingsbalanceunderskud. Indirekte er de også årsag til den høje rente og til en stor del af underskuddet på statsbudgettet. Renten er nemlig høj, fordi den i en inflationstid skal

dække både tabet og pengenes værdifald og skat, før der bliver en realindtægt til den, der sparer op i pengeform. Derfor er renten som helhed højest i de lande, hvor inflationen er stærkest. Når en for stor lønstigning også bidrager til statsunderskuddet, er det, fordi den skæder produktion og beskæftigelse og derved øger udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse og andre sociale udgifter.

Danmarks gæld til udlandet er vokset 140 milliarder på 20 år!

Kurver udarbejdet af Erhvervs-Bladet 15. okt. 82.

Det er ikke alene de for store lønstigninger, der har ført Danmark ud i så dyb en økonomisk krise, som tilfældet er. Der er flere årsager. Vi vil nævne følgende:

a. De store energiprisstigninger og forringelsen af bytteforholdet. På grund af inflationsforventningen i 1960'erne tog det alt for lang tid, før vi omstillede os til den nye situation. Den 2. oliekrise i slutningen af 70'erne forværrede situationen.

b. Højrenten i perioden 79-82 var en stærk medvirkende årsag til de meget lave erhvervsinvesteringer i samme periode. Når man tænker på, at erhvervslivet kun kan forrente den investerede kapital med knapt 9% (overskud for rentebetalinger og skat set i forhold til den samlede investerede kapital), var højrentepolitikken særdeles uheldig. Der var simpelthen ikke indtjeningsmæssig basis for et opsving i erhvervsinvesteringerne til trods for, at vi kun kan nedbringe arbejdsløsheden og tilbagebetale vor gæld via en fortsat udbygning af produktionsgrundlaget. Højrenten slog igennem omtrent samtidig med, at indkomspolitikken under ABQM-samarbejdet i perioden 1980-81 resulterede i et overskud på vare- og tjenestebalancen for 1981. Underskuddet på betalingsbalancen blev således det år reduceret til kun at være renter og afdrag på gammel gæld. Men den er jo desværre stor.

Som kommentar til a og b er regnskabsanalyse 1982 fra Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk interessant læsning. Analysen omfatter 576 virksomheder med en samlet omsætning på 44 mia. kr., eller ca. 29% af omsætningen i dansk industri. Analysen dækker årene 1979-81. Virksomhedernes salg steg med knapt 30% i perioden. Afsætningen på hjemmemarkedet stagnerede, og stort set hele fremgangen blev hentet ind på eksportsiden. Der er næppe tvivl om, at det indkomspolitiske initiativ fra december 1979 og den effektive devaluering af kronen i 1980/81 har hovedårsagen for den store eksportfremgang. Men omsætningsfremgangen blev ikke fulgt op af en tilsvarende overbevisende indtjeningsforbedring. Det skyldes bl.a., at råvarepriserne steg noget hurtigere end de generelle varepriser, hvilket igen skyldes dels olieprisstigningerne dels devalueringen af kronen.

c. De lave internationale konjunkturer med både arbejdsløshed og overskydende produktionskapacitet har hindret Danmark i tilstrækkelig eksportekspansion.

d. For første gang i historien har der udviklet sig en tilsyneladende

vedholdende kombination af inflation og arbejdsløshed i de moderne vestlige samfund. Det har gjort det vanskeligt at føre en økonomisk politik, der på samme tid modvirker disse to onder. Bremser man efterspørgslen for at bekæmpe inflationen, bliver der mere arbejdsløshed. Stimulerer man efterspørgslen for at bekæmpe arbejdsløsheden, bliver inflationen stærkere. Danmark har disse problemer fælles med mange andre lande.

Når de er særlig vanskelige hos os, hænger det sammen med, at vi i mange år har haft mere inflation end vore vigtigste konkurrenter og en lønudvikling, der bestemtes af inflationen igennem automatiske reguleringer.

Gennem flere år har man håbet, at vore økonomiske problemer snart vil løse sig gennem et almindeligt internationalt opsving. Netop i håb om dette har man i flere år prøvet at afbøde et økonomisk tilbageslag ved at ansætte flere i den offentlige sektor og acceptere et acellererende underskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget. Forhåbentlig begynder nu det internationale opsving, som flere taler om, snart at medføre gavnlige resultater for dansk økonomi.

Skattetrykket.

Fra 1966 til 1971 var det totale skattetryk stærkt stigende. Fra 33% af BNP i 1966 til knapt 44% i 1971. Siden da har skatte trykket stort set været konstant. I 1981 var det således 45% af BNP. Da man afviklede skattefradragetsretten og senere indførte kildeskatten, benyttede man lejligheden til at hæve indkomstskatterne — fra knapt 15% i 1966 til knapt 24% i 1973. Siden har de ligget ret konstant. Omsen, som i 1967 blev til en moms på 10%, gav stigende provenu frem til 1970, hvor den blev forhøjet til 15%. Fra midten af 1970'erne, hvor man jo i et halvt års optimisme havde konverteret den til en mims på 9,25%, er momsprocenten som bekendt gradvis øget til de 22%, vi kender i dag. Tilsyneladende har stigningen i provenuer dog ikke helt holdt trit med stigningen i satserne. Øget måneskindsarbejde, overgang til naturalieøkonomi etc. er faktorer, der taler deres klare sprog om det uheldige i at sætte momsprocenten yderligere i vejret. Mere bemærkelsesværdigt er det, at andre vareafgifter (giftskatter, registreringsafgift og benzinafgift ect.) har indbragt et stadigt faldende provenu, målt som procent af BNP. I 1966 drejede det sig om knap 10%, i 1981 er det helt nede på godt 6%, og så er provenuet fra de senere års energifgift endda medregnet i tallene. Nedgangen kan delvis skyldes, at en del af satserne ikke er inflationssikrede, samt at mange i de seneste år har ladet bilen stå. Men spørgsmålet er, om forklaringen ikke også hænger sammen med, at den stigende moms, der jo kommer oven i punktafgifterne, har belastet de priser, forbrugeren må betale, så meget, at der simpelthen ikke er mulighed for at få stigende provenuer ved højere satser. Grænsehandel etc. sætter også en bremse på mulighederne i så henseende.

Sammenfattende skal derfor voves den påstand, at mulighe-

derne for at sætte det samlede skattertryk ret meget i vejret i forhold til de ca. 45%, vi har kendt i de seneste år, er særdeles beskedne, selv om nogle skulle have lyst til at prøve. Sagt lige ud: Sugerøene ned i borgernes lommer er ved at være overbelastede. Det er ingen fremkommelig vej at begrænse statens underskud på statsbudgettet ved at øge skattertrykket. Tværtimod må den langsigtede målsætning være en lettelse af skattertrykket, så der letter den enkeltes dispositionsmuligheder. Men det skal kobles sammen med en skattereform, der genindfører 'skat efter evne'-princippet og fremmer opsparelysten. En sådan skattereform skal indføre proportional skat af al indkomst og et persontilskud til alle borgere (en borgerløn). Dog skal der indføres en tillægsskat på høje indkomster. Husstandsindtægten skal danne grundlag for denne tillægsskat. Indførelse af generelle persontilskud til alle vil bevirke en rimelig progression i indbetalinger til staten, en hensyntagen til familier med børn og en ensartet beskatning af familien uanset arbejds- og indtægtsfordeling, ligesom der bliver mulighed for at styrke eller mindske den sociale virkning. En skattereform skal begrænse fordelene ved gældsstiftelse og indeholde en realrente-beskatning af pensionsopsparinger og visse andre skattefrie fonde, herunder arbejdsmarkedets konfliktfonde (derimod skal fonde med etiske og velgørende formål ikke beskattes). Endelig skal dobbeltbeskatning af udbytte og formuebeskatning af erhvervsbundne formuer ophæves.

Derudover har vi brug for offentlige besparelser og en samlet offentlig udgiftsreform. Herunder bør man evt. vurdere bistandsloven og dens administration. Det er nemlig tankevækkende, at mens de samlede offentlige indtægter fra 1977 til 81 kun steg fra 49-53% af BNP, voksede de samlede offentlige udgifter fra knap 50% til ikke mindre end godt 60% af BNP. Og det i en periode, hvor det gennemgående tema i den politiske debat har været, at nu måtte man se at få styr på de offentlige udgifter.

Hvordan får vi hjulene i gang igen?

Det er altså ikke mindst i de offentlige finanser, der på det seneste er indtrådt en foruroligende forværring. På denne baggrund er der ikke perspektiv i at afbøde beskæftigelsesproblemet ved fortsat at udbygge den offentlige sektor. Når staten heller ikke kan øge sine indtægter ved skatter og afgifter, er der et påtrængende behov for, at væksten i statens udgifter, målt som procent af BNP, bringes til ophør. På den anden side er der også grænser for, hvor langt man på kort sigt kan komme ved at spare på de offentlige udgifter. Besparelser alene vil nemlig formindske forbruget og derfor efterspørgslen, og det vil så give mere arbejdsløshed. Det vil i sig selv være en ulykke, og det vil give større arbejdsløshedsudgifter, og mindre skatter og afgifter, så forbedringen af statsfinanserne bliver ret begrænset. Det bliver altså erhvervslivet — den private sektor — der skal danne grundlaget for, at vi igen får hjulene igang. Men det er lettere sagt end gjort. Det tilsyneladende begyndende internationale opsving og rentefald vil hjælpe på mulighederne. Dog bliver kravene til en forbedret konkurrenceevne fortsat meget store.

Kan vi producere os ud af krisen?

Opgaven i den økonomiske politik er i princippet enkel: Danmark må ophøre med at leve over evne. Det kan enten ske ved at nedskære den hjemlige efterspørgsel, eller ved at øge produktionen. I den aktuelle situation må problemet løses ved en kombination af disse to fremgangsmåder: Produktionen må øges, og væksten i efterspørgslen begrænses ved en moderat finanspolitisk stramning. Men generelt skal der primært sættes på produktionslinien.

Produktionsforøgelsen underbygges ved at iværksætte en hensigtsmæssig indkomstpoltik, der forbedrer Danmarks konkurrenceevne og dermed skaber en øget eksport- og hjemmemarkedsafsætning for danske produkter.

Den samlede samfundsopsparing må klart bringes i vejret, så Danmark selv fuldt ud kan finansiere sine egne investeringer og ikke længere behøver at låne en del af udlandets opsparende underskud.

En større opsparing kræver enten gennemførelse af tvungne opsparende ordninger eller incitamenter, der øger den frivillige opsparing. Vi må fremme den holdning, at det er positivt at spare op.

Større investeringer i eksporterhvervene kræver øgede incitamenter til at investere, d.v.s. en højere indtjening og lavere rente.

Bruttoinvesteringerne udgjorde i 1979 21% af BNP. I 1982 blev procenten 15. Resultatet har været en reel reduktion i bruttoinvesteringerne på næsten 30%. Bruttoinvesteringer anvendes imidlertid ikke alene til en udvidelse af det eksisterende produktionsapparat, men også til erstatning af forældet og nedslidt produktionsudstyr, hvilket bevirker, at nettoinvesteringerne er blevet mere end halveret.

Det er først og fremmest boligbyggeriet, der er gået tilbage. Fra 1979 til 1982 er reduktionen på over 40%, og det må ikke glemmes, at dette kommer oven i et fald på 30% de seks foregående år.

Det offentlige investeringsaktivitet er reduceret med godt og vel en trediedel fra 1979 til 1982. Der forudses en mindre tilbagegang, også i 1983. Udviklingen her skal ses i lyset af, at de traditionelle offentlige investeringer i en udbygning af serviceapparatet ventes næsten helt stoppet efter den kraftige udbygning i de sidste 15-20 år.

Erhvervsinvesteringerne blev i 1982 på godt 40 mia. kr. Heraf udgjorde investeringerne i olie- og gassektoren, der kulminerede i 1982, 17%. De private erhvervsinvesteringer faldt derimod fortsat og blev i 1982 omkring 30% lavere målt i faste priser end i 1979.

Investeringerne i olie- og gassektoren reduceres med reelt ca. 5% i 1983, men vil fortsat ligge på et højt niveau. Nedgangen i de private erhvervsinvesteringer ventes at blive vendt til en mindre opgang.

Investeringsaktiviteten i landbruget begyndte allerede at stige i 1982. Og der er håb om, at investeringerne i industrien følger efter i 1983. Desværre ikke på grund af en aktivitetsfremgang, men fordi de forskellige investeringsfremmende ordninger i kombination med et stort behov for geninvestering må ventes at øge investeringslysten noget.

Vi skal sælge betydeligt flere varer til udlandet. Det kan vi kun gøre, hvis vi har en meget konkurrencefygtig produktion. Vi skal ikke konkurrere på lønrunge produkter. Det kan vi ikke alligevel. Vi skal sælge avancerede produkter af meget høj kvalitet. Derfor er det nødvendigt med en stadig udvikling. For at komme ud af krisen må vi øge den offentlige og private forskning og produktudvikling. I den offentlige sektor drejer det sig om bevillinger, i den private om skattelettelser.

Hvis vi skal øge vor eksport, samtidig med at de andre vesteuropæiske lande vil det samme, og samtidig med at alle vil spare, må vi satse på nicheproduktion. Det kræver, at vor uddannelses-sektor afleverer unge mennesker med store kvalifikationer og færdigheder. Derfor skal den øgede forskningsindsats kombineres med en fleksibel uddannelsesstruktur, ligesom det nøjere må undersøges, hvordan man uden at anfægte forskningens frihed kan fremme samspillet mellem offentlig og privat forskning (kontraktforskning).

Hvorfor ikke devaluering.

Danmark befinder sig oplagt i en situation, der kunne tale for en devaluering. Vi har en stor og stigende ledighed og en betydelig uudnyttet produktionskapacitet. Vi har en dårlig konkurrenceevne og et stort underskud på betalingsbalancen. En devaluering ville forbedre konkurrenceevnen med et slag og dermed ville arbejdsløsheden falde. Det ville igen mindske valutaunderskuddet. Selv om Det økonomiske Råds formandskab naturligvis er opmærksom på, at Danmark som medlem af Det europæiske monetære System (EMS) sandsynligvis ikke vil opnå tilladelse til en kraftig devaluering, har formandskabet i efteråret 1982 foreslået en devaluering af en sådan størrelse, at det er åbenbart for valutamarkedet, at yderligere devaluering er udelukket inden for overskuelig tid. En sådan engangsdevaluering ønskede formandskabet kombineret med en følgeløvgivning, der begrænsede lønudviklingen. Formandskabet ønskede altså en devaluering, selv om det i givet fald havde medført udtræden af EMS.

Men mere taler imod en devaluering. Historiske erfaringer viser, at kraftige devalueringer, kaldt dem strategiske eller konkurrerende, breder sig som en smitsom sygdom i den internationale økonomi. Denne smertefulde erfaring fra mellemkrigstiden var den helt afgørende baggrund for indgåelsen af de aftaler, som førte til oprettelsen af Den internationale Valutafond (IMF) 1946 og det valutasystem, som tjente verden vel indtil 1971-73. Alle gode kræfter har siden 1973 samlet sig om at undgå, at landene bevæger sig ud i den sump, som konkurrerende devalueringer udgør.

Man kan for så vidt sammenligne EMS med en klub, hvor man er enige om at yde hinanden solidarisk støtte i valutapolitikken. Der er nogle vedtægter, men som i alle velfungerende klubber, er det ikke de skrevne, men de uskrevne love, der er de vigtigste for klubbens daglige liv. De uskrevne love for EMS er noget i retning af, at kursjusteringer ikke må være for store (d.v.s. helst ikke over 8-9%), ikke må foretages for tit (d.v.s. ikke oftere end én gang årligt), og så bør de omfatte flere end et enkelt medlem. Justeringerne må ikke enkeltvis eller sammenlagt have karakter af konkurrerende devalueringer, hvor man tilraner sig fordele på andres bekostning. Man skal altså kunne begrunde ønsket om en justering med en sandsynliggørelse af, at der siden den sidste justering er sket en forvriddning af prisrelationerne.

Fordelen ved medlemskabet er, at intet land kan påtvinges en devaluering gennem spekulative bevægelser på valutamarke-derne. Det, som vismændene foreslog, var altså, at Danmark skulle bryde EMS's uskrevne love. Selv om det så nok var tvivlsomt, om man kunne komme med i klubben igen.

Talsmændene for en engangsdevaluering (snuptagsløsning) hævder, at en devaluering hurtigt bringer os et hestehoved foran i den generelle indbyrdes kamp om at forbedre konkurrenceevnen mest muligt. Men det er tvivlsomt, om en devaluering vil få den tilsigtede virkning. En devaluering slår fuldt

igennem på råvarepriserne, men på grund af den skærpede internationale konkurrence kan de ekstra omkostninger ikke overvældes fuldt ud på priserne. En devaluering betyder derfor ikke nødvendigvis, at erhvervslivets bytteforhold bedres mærkbart. En ting er imidlertid sikker. Erhvervslivets finansierings-omkostninger stiger kraftigt. Devalueringsvejen vil næsten uundgåeligt sætte en stopper for det nødvendige rentefald ikke mindst af hensyn til valutareserverne.

Vismændene præciserer ikke størrelsen af den foreslåede devaluering, men anfører som eksempel 20%. I 10-året 1965-75 var den gennemsnitlige årlige devaluering af kronen overfor D-mark på godt 3%. I årene 1975-82 var den næsten nøjagtig det dobbelte, godt 6%. Er springet til en snes procent så stort, at det almindeligt vil blive tolket som et engangsfænomen, hvad vismændene ønsker — og ikke tværtimod som tegn på, at den økonomisk-politiske udvikling er ved at komme ud af kontrol?

Desuden må man se med skepsis på mulighederne for efter en drastisk devaluering at hindre en acceleration af inflationen og dermed lønudviklingen. Der vil nødvendigvis ske et føleligt fald i de beskæftigede lønmodtageres realløn, som normalt interesserer LO betydeligt mere end beskæftigelsen og arbejdsløsheden. I den typiske industrivirksomhed udgør overskuddet kun en brøkdel af lønsummen, således at en stor devaluering medfører en tendens til voldsom forøgelse af profitmarginen med forudsættelse af modstanden mod lønkrav til følge. Uden et effektivt lønstop er devalueringens fordelene spist op i løbet af få måneder.

Endelig vil en kronenedskrivning fordyre importen og sende en prisstigningsbølge ind over den danske økonomi. Den forøgede inflation vil først og fremmest ramme de sparsommelige, der hjælpeløst måtte se værdien af deres opsparing blive forringet. Omvendt ville devalueringens inflationen ufortjent gavne dem, der har gældsat sig, og dem, der har 'sparet op' i jord og fast ejendom. En sådan udvikling er ikke anstændig. Konklusion: Nej til en større engangsdevaluering.

Intet alternativ uden indkomstpolitisk løsning.

I stedet for en kronedevaluering foreslår Kristeligt Folkeparti en indkomstpolitik, der indeholder de fleste af devalueringens fordele, men ingen af dens ulemper. Fordelen ved en vellykket devaluering er, at den virker hurtigt. Kristeligt Folkepartis indkomstpolitiske forslag vil ligesom devalueringen styrke vor konkurrenceevne, nedbringe ledigheden og vende underskuddet på betalingsbalancen til et overskud. Den skadelige og uretfærdige inflation vil derimod blive undgået. Gennemførelsen af en sådan indkomstpolitik kræver imidlertid — i modsætning til devalueringen — en langvarig indsats fra politikere, organisationer og befolkning. Det bliver derfor nødvendigt med en indkomstpolitisk plan, der strækker sig op gennem 1980'erne. Den politik, der er brug for, er et samlet sæt af foranstaltninger med udgangspunkt i en klar indkomstpolitisk kursændring med henblik på især at opnå en markant afdæmpning af stigningen i lønningerne. De enkelte elementer i en sådan helhedsløsning er det imidlertid vanskeligt at dosere på en sådan måde, at det undgås, at de aktivitetsdæmpende elementer overgangsvist får en for stærk placering i forhold til de elementer, der fremmer beskæftigelsen. Bl.a. som følge heraf drejer det sig om en politik, der må føres over en længere periode, før resultaterne begynder at vise sig. Men det er ikke noget alternativ.

Firkløverregeringens udspil

Den 6. oktober 1982 fremsatte firkløverregeringen lovforslag, der blev vedtaget den 16. oktober. De skal sikre, at udviklingen i pengeindkomsterne i de kommende 2 1/2 år holder sig inden for rammer, der muliggør en virkelig mærkbar forbedring af konkurrenceevnen. Hovedpunktet i regeringens politik er — efter et relativt kortvarigt løn- og avancestop — en betydelig afdæmpning af lønudviklingen, dels ved direkte begrænsning af lønstigningerne for offentligt ansatte, som håbes at forplante sig til LO-området, dels ved suspension af dyrtidsreguleringen

indtil 1985. Regeringen ønsker en lønpolitik, der svarer til landets virkelige situation. Inden for aftale- og overenskomstperioden 1983-85 ønsker regeringen, at lønstigningerne skal holdes inden for en ramme på ialt 4% pr. år. Dertil kommer regeringens stramning af finanspolitikken for at begrænse underskuddene både over for udlandet og på statens budget.

Howdan bliver så 1983?

Der er ikke én, men flere grunde til, at 1983 bliver et barskt år at komme igennem.

1. Det internationale konjunkturopsving, som har været bebudet igennem længere tid, er endnu ikke slået igennem. I skrivende stund er det ikke muligt at sige i hvor høj grad, det vil indtræffe i 1983.

2. Endnu før regeringens indkomstpølitik blev vedtaget, devaluerede Sverige og Finland. Det betød en effektiv revaluering af den danske krone på omkring 3%. Altså en forøgelse af det danske omkostningsniveau målt i udenlandsk valuta på i gennemsnit ca. 3%.

3. Under den socialdemokratiske regering gennemførtes i foråret 1982 en række afgiftsforhøjelser til ikrafttræden i 1982 og 1983. Når virkningerne af disse afgiftsforhøjelser er slået fuldt igennem, vil de have kostet 15-20.000 arbejdspladser i det private erhvervsliv.

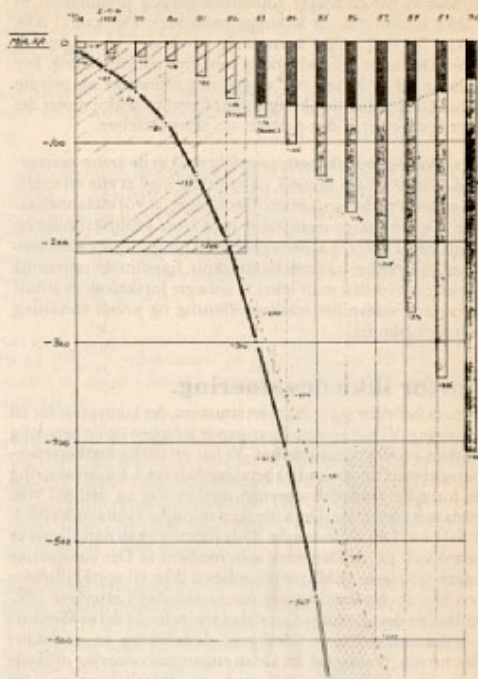
4. De primærkommunale og de amtskommunale skattesatser blev sat kraftigt op pr. 1. januar 1983. I landsgennemsnit er der tale om en forhøjelse på ca. 2 procentpoints. Disse skatteforhøjelser modsvares ikke af tilsvarende udgiftsforhøjelser, men der er snarere tale om, at skattetrykket er tilpasset til et allerede realiseret udgiftsniveau — og at nogle kommuner skal have styrket likviditeten. Når virkningerne af de kommunale skatteforhøjelser er slået fuldt igennem, vil de have kostet op mod 20.000 arbejdspladser i den private sektor.

5. Den nye regering har overtaget en økonomi med hurtigt voksende underskud på betalingsbalancen og statsfinanserne, hvilket truer med at undergrave Danmarks kreditværdighed i udlandet og med at føre til en helt eksplosiv og ustyrlig vækst i statens renteudgifter. Disse underskud skal derfor bremses, selv om det umiddelbart fører til lavere efterspørgsel på det danske hjemmemarked og dermed mindre afsætningsmuligheder og beskæftigelse. De gennemførte besparelser rammer især beskæftigelsen i den private sektor, fordi der hovedsagelig er tale om lavere overførselsindkomster og takstforhøjelser. Kun en mindre del af besparelserne vedrører personalebesparelser i den offentlige sektor (i forhold til de budgetterede personaleudvidelser).

6. Det vigtigste ved regeringens vedtagne plan er indkomstpølitikken. Lykkes denne politik fortsat, vil det på lidt længere sigt få en klar gavnlig indflydelse på såvel beskæftigelsen som betalingsbalancen og statsfinanserne. Men på kort sigt virker indkomstpølitikken realindkomstbremsende og forbrugsbegrænsende i et omfang, der næsten fuldt ud ophæver de positive virkninger af en forbedret konkurrenceevne.

Det kan derfor med stor sikkerhed konkluderes, at de efterspørgselsbegrænsende virkninger af den tidligere regerings afgiftsforhøjelser, de kommunale skatteforhøjelser, samt de gennemførte besparelser på kort sigt — d.v.s. i hvert fald i 1983 — langt vil overskygge de positive virkninger af en forbedret konkurrenceevne. Hvor meget arbejdsløsheden vil vokse, inden den begynder at dale igen, afhænger af, hvor hurtigt den samlede forbedring af konkurrenceevnen slår igennem. Dertil kommer, at man må regne med, at en afdæmpet inflationsudvikling vil føre til fortsat fald i den nominelle rente. Dette vil få en positiv indflydelse på erhvervsinvesteringerne. Det vil bedre beskæftigelsen, men på kort sigt vil et højere investeringsniveau — på grund af øget råvareimport m.m. — 'æde' noget af den forbedring af betalingsbalancen, som stramningerne medfører.

UDVIKLINGEN I DEN UDENLANDSKE STATSGÆLD ULTIMO 1978-1990

De kommende år

Kernen i Danmarks økonomiske problemer er: Den konkurrencedygtige produktion i landbrug, industri og de øvrige erhverv er for lille til at bære den samfundsoverbygning, der hviler på deres skuldre. Vi producerer og eksporterer for lidt i forhold til vor import. Lige siden midten af 60'erne er der blevet for lidt til overs til erhvervsinvesteringerne. Det velfærdssamfund, vi har opbygget, har vi delvis skabt ved lånte midler. De manglende erhvervsinvesteringer er også en af årsagerne til, at vi i dag mangler arbejdspladser — og derfor har en stor arbejdsløshed. Vi må nu have en periode, hvor målet for den overordnede samfundspølitik er, at de økonomiske vækstmuligheder i første række forbeholdes udbygningen af den produktion, som både kan styrke betalingsbalancen og skabe arbejdspladser og derfor er nødvendig for at bevare det velfærdsniveau, der er opnået.

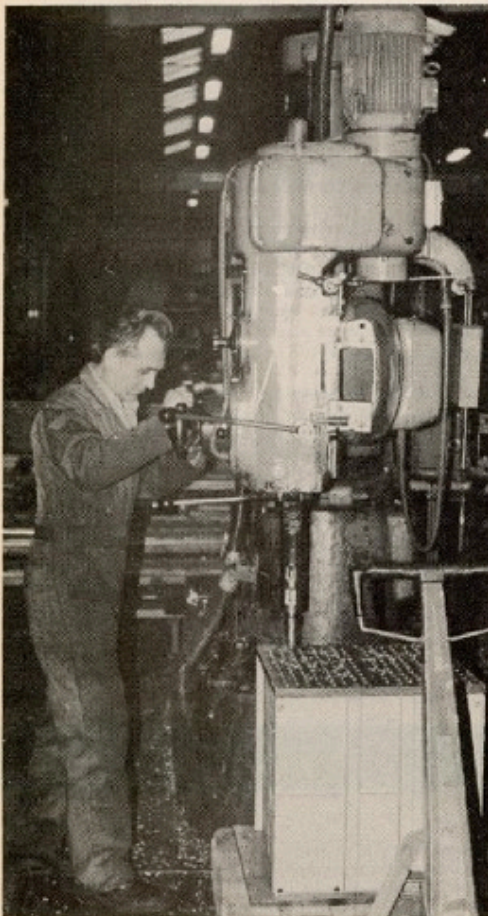
Det er denne udvikling, regeringen har sat igang. Denne udvikling skal fortsætte, indtil Danmark er en gældfri nation, med arbejde til alle, der ønsker det. Det betyder:

1. Lønstigningerne i Danmark bør fastsættes i forhold til udlandets lønstigninger, så gennemsnittet af de danske lønstigninger i en årrække ligger under udlandets stigning. Dyrtdsreguleringen suspenderes i en årrække.

2. Løniveaulet i den offentlige og private sektor bør holdes i balance. Samtidig med at man vil styrke eksporterhvervene, bør man erkende, at produktionen sker i et samvirke mellem offentlig og privat sektor. 'Udsulter' man den offentlige sektor, får det konsekvenser i den private og omvendt. Det går ikke, hvis man i panikagtig spareiver fjerner fundamentale forudsætninger (uddannelse ect.) for vækst i fremstillingssektoren.

3. Overenskomstforhandlingerne bør i højere grad decentraliseres. Ved overenskomstforhandlingerne i 1981 fik underorganisationerne overladt selv at forhandle for deres eget område. Forløbet af overenskomstforhandlingerne i 1983 har vist, at alle

forhandlingsfasen siden begyndelsen i november 1982 har ydet et vigtigt og nødvendigt bidrag til den positive udgang på forhandlingerne. Derfor bør det decentrale forhandlingsystem fortsat udbygges. Det samarbejde, der er vokset frem i de enkelte virksomheder, vil derved blive yderligere styrket. Jo flere aftaler der træffes direkte på de enkelte virksomheder, des mere indflydelse vil medarbejderne få på deres egen arbejds-situation. Det vil fremme nærdemokratiet. Erfaringen viser også, at der er betydelig større ansvarsfølelse over for aftaler, som medarbejdere og ledelse selv har indgået. Desuden ser man ofte, at medarbejderne på de enkelte virksomheder har større forståelse end deres organisationer for, at alle må medvirke til løsningen af den kaotiske økonomiske situation. Det organisations-vældet, vi har fået i Danmark, kan være med til at grave grøfter i samfundet, som i virkeligheden ikke eksisterer. Ja organisations-vældet kan virke hæmmende for udviklingen af samarbejdet på virksomhederne. Det virker paradoksal, når f.eks. fagbevægelsen giver udtryk for ønsket om større indflydelse på virksomhederne, men samtidig gennem overenskomsterne sætter grænser for, hvad der kan aftales på den enkelte arbejdsplads. Det er nødvendigt, at virksomhederne er fleksible og hurtigt kan omslides efter konkurrencesituationen.

Det er hovedorganisationernes opgave at forhandle ferie, arbejdstid, arbejdsmiljø, uddannelse etc., mens aftaler om fordelingen af de næste års lønstigninger sker ude på de enkelte virksomheder. Men det skal vel at mærke ske med vejledning fra hovedorganisationerne og indenfor på forhånd aftalte rammer.

4. Den sidste socialdemokratiske regering forsøgte at holde lønstigningstaksten nede på 6%. Den blev 11%. For at holde lønstigningen i 1983 inden for 4% suspenderede den nuværende regering de automatiske lønmekanismer, og man lagde en ramme for de overenskomstmæssige forhøjelser, der i det store og hele er blevet overholdt. Men lønledningen kan ikke kontrolleres fra Christiansborg. Det faktum, at lønningerne har fået lov at stige så stærkt, at virksomhedernes fortjeneste er reduceret faretruende (derfor de mange fallitter og tvangsauktioner) viser også, at vi trænger til at få spørgsmålet om medejendomsret løst. Det vil jo nemlig betyde, at det så bliver direkte klart, at lønsomhed i produktionen også er medarbejdernes problem. Skrankerne mellem arbejde og kapital bør gradvis forsvinde. Netop derved vil begge parter lettere se arbejdsmarkedets problemer i et videre perspektiv. Derved kan man træffe de langsigtede løsninger til bekæmpelse af arbejdsløsheden.

Hvis Danmark skal fjerne de store problemer, vi i dag står overfor med hensyn til arbejdsløshed og udlandsgæld, er det nødvendigt, at der i en årrække kan føres indkomstpolitik. Derfor må lønmodtagerne motiveres til løn tilbageholdenhed, der under alle omstændigheder er en forudsætning for en forbedret konkurrenceevne. Her kan en overskudsdeling under en eller anden form være midlet, idet den enkelte igennem en mere effektiv arbejdsindsats vil kunne medvirke til et større overskud i virksomheden og derved få kompensation for en del af den mistede lønstigning. Ydermere vil en større konkurrenceevne selvsagt på længere sigt betyde et stigende antal beskæftigede.

Regler for overskudsdeling må udformes, så der skabes mulighed for, at ansatte og ejere på den enkelte virksomhed sikres gode muligheder for at udforme ordningen efter de særlige forhold på virksomheden. Ordningen skal være decentral. ØD med central fond skal afvises.

5. Situationen på arbejdsmarkedet er den, at en lønstigning som regel presser flere ud i arbejdsløshed eller hindrer ledige i at få arbejde, uden at den øgede ledighed koster arbejdsgivere eller beskæftigede arbejdstagere udgifter. Arbejdsgivernes og arbejdstagernes bidrag til arbejdsløshedsunderstøttelsen skal udformes sådan, at begge parter bliver mere direkte ansvarlige for den arbejdsløshed, der fremkommer, hvis lønningerne lægges på for højt niveau. I dag betaler arbejdsgiver et fast beløb pr. heltidsansat, ligesom arbejdstager betaler et fast årligt beløb. Beløbet er uafhængigt af arbejdsløsheds størrelse. I stedet burde arbejdsgiver og arbejdstager i fællesskab betale en fast procentdel af de samlede udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelsen. Arbejdstagernes bidrag udformes sådan, at lavtlønsgrupperne kun kommer til at betale lidt, mens de højtlønsede grupper kommer til at betale mere. Statens bidrag til arbejdsløshedsunderstøttelsen bør ydes som et grundtilskud og ikke som refusion. Endelig bør arbejdsformidlingen effektiviseres.

6. Hvad enten man er faglært eller ufaglært, er uddannelse en livslang proces. Derfor må man selv under økonomisk stramme tider ofre de nødvendige ressourcer til forskning, omskoling- og efteruddannelsessystemet bør udbygges. Et af de uddannelsesproblemer, som givervis bliver påtrængende i den kommende tid, vil være at ajourføre og videreudvikle de faglærtes kvalifikationer. Situationen er nemlig den, at der er et for stort uddannelsesmæssigt vacuum mellem på den ene side de korte uddannelser, der tilbydes i dag, og på den anden side ingeniør-uddannelserne og andre på nogenlunde tilsvarende niveau. Også ufaglærte, mellemteknikerne og de store funktionærgrupper mangler efteruddannelse.

7. Mulighederne for deltidjob og arbejde på flextid udvides både i den offentlige og i den private sektor. På ældreområdet bør man give mulighed for at kombinere deltidarbejde med delpension.

8. Administrationsdepartementet bør have øgede muligheder for kritisk at gennemgå den offentlige forvaltning med henblik på effektivisering, rationalisering og afbureaukratisering. Det bør undersøges i hvilken udstrækning, man kan overføre ledel-

sesprincipper fra det private erhvervsliv til den offentlige sektor og omvendt.

9. Udenrigsministeriets handelsafdeling, der rådgiver og vejleder virksomheder i alle spørgsmål vedrørende eksport, eksportstøtte, finansiering, udlandskontakter etc., må udbygges. De danske konsulater i udlandet bør yderligere inddrages med henblik på et direkte opsøgende, eksportfremmende arbejde.

10. De eksisterende mangfoldige eksportstøtteordninger bør udbygges på følgende måde:

- K-låneordningen, der giver rentebillige lån til investeringer (bygninger, maskiner m.v.) i eksportvirksomheder, videreføres, og beløbsrammen hæves i takt med behovet.

- Lånerammen for EM-lån udvides ved at øge det statslige indskud i Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk.

- Industriministeriets eksportfremme-bevillinger (ca. 215 mio. kr. i 1983) øges i takt med behovet.

- Valutabestemmelserne ændres, således at der åbnes mulighed for at tage udlandslån (eksportlån) fra det tidspunkt, eksportorden er modtaget i virksomheden (og ikke som nu først når varen leveres).

- Eksportkreditgarantirammen (p.t. 50 mia.kr.) udvides i takt med behovet.

11. Inspireret af landbrugets konsulentordning bør der etableres en økonomi- og eksportkonsulentordning for de mindre virksomheder. Derved vil de lettere kunne erobre nye markeder i udlandet.

12. For at stimulere til øget eksport bør man undersøge mulighederne for at nedsætte skatten for eksporterhvervene. For at fremme erhvervslivets selvfinansiering bør den enkelte virksomhed kunne oprette en konjunkturdiligningsfond.

13. For at øge produktionen og beskæftigelsen inden for landbruget må etableringslån og -tilskud til yngre landmænd ved første gangs etablering forhøjes i takt med prisudviklingen. Statslån til jordkøb og udflytning må ligeledes reguleres med prisudviklingen. De unges mulighed for en skattefri opsparing på etableringskonto bør omfatte en større del af lønnen. En af landbrugets største byder er den høje rente, og den hviler tungest på de unge landmænd, der skal etablere sig. I forbindelse med afvikling af grundskatter og overgang til arealudgifter bør der derfor afsættes et årligt beløb til oprettelse af en pulje, hvis midler lånes ud til unge landmænd til lav rente. Landboorganisationerne må forestå administrationen af puljens midler sammen med offentlige myndigheder.

14. Den samlede byggesektor har nu en udenrigshandel på ca. 28%, og den har netop opnået en stilling som nettoeksportør i modsætning til den tidligere position som nettoimportør. Især har håndværkere og entreprenører i de senere år kunnet udvise stigende eksporttal. Denne udvikling, der placerer byggesektoren som en konkurrencesektor, må yderligere fremmes. Dog er

et hjemligt byggeri en væsentlig forudsætning for øget eksport. Her må man regne med, at væksten vil ske i erhvervsinvesteringerne og inden for den store reparations-, byfornyelses- og isoleringssektor. For at styrke beskæftigelsen i håndværksfagene bør der udover det traditionelle standardfradrag gives adgang til fradrag for udgifter til vedligeholdelse og forbedring af ejer- og lejerboliger. For at opnå det forhøjede fradrag skal de reelle udgifter dokumenteres med regninger fra momsregistrerede håndværkere.

15. For at genrejse Danmark økonomisk er det nødvendigt med en egentlig iværksætterpolitik. Man må gøre det attraktivt at starte en ny virksomhed. Derfor bør der være billige lånemuligheder for dem, der vil etablere sig, ligesom der bør etableres produktudviklingslån til eksport- og importkonkurrerende virksomheder. Den allerede etablerede håndværkerlåneordning må udbygges. Målet må være et dansk renteniveau som udlandets. Indtil det er opnået, må vi etablere rentestøtteordninger.

16. Det er en kendsgerning, at produktion uden afsætning ikke har nogen mening. Og uden efterspørgsel får vi ingen afsætning. Bestræbelser på at forbedre konkurrenceevnen ved at nedsætte lønninger, og dermed købekraft, taber deres effekt, hvis alle andre lande gør det samme. Og desværre er der en tendens til, at man via lønpolitik prøver at eksportere den nationale arbejdsløshed. Det er den politik, man fører i de såkaldte toneangivende lande som USA og Storbritannien m.fl. Gennem stram pengepolitik med høje renter og restriktiv finanspolitik med store offentlige besparelser lammer man investeringslysten og svækker købekraft og efterspørgsel med stadig stigende arbejdsløshed til følge. Arbejdsløshedstal som i sig selv bidrager yderligere til en svækkelse af statsfinanserne gennem øgede bidrag til de arbejdsløse.

Et internationalt konjunkturopsving forudsætter en fundamental ændring i den økonomiske politik i de nævnte lande i en ekspansiv retning. Danmark bør i det internationale arbejde i EF, OECD m.fl. arbejde for et koordineret internationalt opsving. Gennem den hjemlige økonomiske politik skal vi afskaffe de selvskabte plager, så vi er parat til at udnytte det opsving, der forhåbentlig er lige om hjørnet.

Lad os så håbe, at opsvinget, når det kommer, bliver sejt og langvarigt. Vi har brug for en balanceret og ikke en inflationær vækst. En lav inflation er fortsat nødvendig. Ellers får vi en eksplosiv udvikling, der bærer den næste krise i sig.

Et internationalt samarbejde må nødvendigvis inddrage Nord-Syd-dialogen. I- og u-landene har nemlig en fælles interesse i udviklingsproblemerne løsning. Fremskridt i u-landene har gunstige virkninger på i-landenes økonomier, eller sagt med andre ord: Vækst i u-landene giver øgede eksportmuligheder og dæmper derved den økonomiske nedgang og arbejdsløshed. Den moralsk rigtige u-landspolitik vil altså også være til gavn for os selv.

Udarbejdet af partiets landsformand Flemming Kofod-Svendsen. Godkendt af partiets hovedbestyrelse og folketingsgruppe januar 83. Derefter endeligt formuleret i samråd med partiets programvalg.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk